

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ε

14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1927

ΑΡΙΘ 41

ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Αριθ. { Πρωτ. 1966
Δελτ. 8706 } Έν Αθήναις τῆ 1 Ὀκτωβρίου 1927

*Πρὸς τὸν Κύριον ἐπὶ τῆς Παιδείας καὶ
Θρησκευμάτων Ὑπουργόν*

Μετ' ἀληθοῦς ἀνακουφίσεως ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Σύνοδος καὶ σύμπας ὁ ὀρθόδοξος ἐν τῷ εὐσεβεῖ ἡμῶν Κράτει χριστιανικὸς κόσμος ἔλαβε γνῶσιν τῶν τε δηλώσεων ὑμῶν ἅμα τῇ ἀναλήψει ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος τοῦ Ὑπουργικοῦ Χαρτοφυλακίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἐκδήλων γενομένων ἐνεργειῶν ὑμῶν πρὸς ἐπίσημον διὰ νομικῆς προνοίας ἀναγνώρισιν καὶ ἀποκατάστασιν τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ ἔνθεν μὲν διὰ τῆς τροποποιήσεως τοῦ Καταστατικοῦ Αὐτῆς Χάρτου, συμφώνως πρὸς τὰς κανονικὰς διατάξεις καὶ τὴν καὶ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἀνεγνωρισμένην αὐτοτέλειαν τῆς Ἐκκλησίας, ἔνθεν δὲ διὰ τῆς μερίμνης πρὸς ἀπόδοσιν καὶ κατοχύρωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς περιουσίας αὐτῆς καὶ ἐν γένει οικονομικῆν κατὰ τὸ δυνατόν ἀνόρθωσιν τῶν κατ' αὐτήν.

Βαθύτατα συγκινημένη ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῇ ἐνεργῶ ταύτῃ διαδηλώσει τῶν πλημμυρούντων τὴν καρδίαν ἡμῶν εὐσεβῶν αἰσθημάτων, αἰσθάνεται τὴν υποχρέωσιν, ὅπως διερμηνεύσῃ δι' ἡμῶν τὰς εὐχαριστίας Αὐτῆς πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐντιμότητα διὰ τὸ ὄντως μέγα, εἰλικρινὲς καὶ σπάνιον ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐπεδείξατο Αὐτὴ μέχρι σήμερον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ ἀσφαλεῖ πεποιθήσει βεβαίως, ὅτι, ὑποστηρίζουσα τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας, ὑποστηρίζει αὐτὴν ταύτην τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ ἐπισημαίνει ἕνα τῶν κυριωτάτων στύλων τοῦ κρατικοῦ οἰκοδομήματος.

Ἄλλ' εἰς ταῦτα ἀκριβῶς τὰς ἀξιοζήλους διαθέσεις τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος βασιζομένη ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπάναγκες θεωρεῖ, ὅπως παρακαλέσῃ Ὑμᾶς, ἵνα εὐαρεστούμενος ἐπεκτείνητε τὴν ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως τῶν ἀγώνων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς πλήρωσιν ἐν τῇ

χριστιανικῇ κοινωνίᾳ τῆς ὑψηλῆς Αὐτῆς ἀποστολῆς δοῶσιν ὑμῶν καὶ εἰς τὰς πολλαχόθεν γενομένας κατὰ τῆς ἡμετέρας Θρησκείας προσβολὰς παρὰ πάντα κρατικὸν καὶ ἠθικὸν νόμον καὶ δὴ ὑπὸ ὀργάνων κεκλημένων ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ὅπως ἐμπνέωσι λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὸν ἀπὸ θρησκευτικῶν ἀρραγῶν πεποιθήσεων ἀπορρέοντα σεβασμὸν πρὸς τὰς ὑψηλὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ἀνωτάτου ἠθικοῦ νόμου, ὑφ' οὗ ἀπαραιτήτως δεόν νὰ διέπονται ἄτομα, οἰκογένειαι καὶ σύμπασα ἡ κοινωνία.

Δὲν διαφεύγει πάντως τὴν ὀξείαν παρατηρητικότητα τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος, ὅτι αἱ σοφοὶ ἀλλοτε ἀναφαινόμεναι τοιαῦτα κατὰ τῆς Θρησκείας προσβολαί, ἐπ' ἐσχάτων ἐπυκνώθησαν εἰς λίαν ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ὑπόστασιν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας βαθμὸν καὶ οἱ τέως ἐλάχιστοι τὸν ἀριθμὸν πολέμοι πάσης ἰδέας θρησκευτικῆς καὶ συνεπειᾶς τούτου καὶ παντὸς οἰκογενειακοῦ, κοινωνικοῦ καὶ ἠθικοῦ ιδεώδους ἀποθρασυνθέντες ἐκ τῆς ἄχρι τοῦδε χλιαρᾶς ἀμύνης καὶ καταδιώξεως αὐτῶν, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν τε θεμελειωδῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ Νόμου ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὅπερ θελήσει καὶ ἐντολῇ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν λαοῦ ἀνέλαβε τὴν προστασίαν τῆς ἀναριθμήτους ὑπηρεσίας μέχρι σήμερον εἰς τὸ θεόσωστον ἡμῶν ἔθνος προσενεγκούσης Ἁγίας ἡμῶν Θρησκείας καὶ ἐν τῷ μέλλοντι μείζονας ἴσως τοιαύτας ὑπισχνουμένης, ἐνέτειναν τὴν προπαγανδιστικὴν αὐτῶν ἐνέργειαν εἰς πάσας μὲν τὰς τάξεις τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ἀλλ' ἰδίᾳ προσηλυτίζουσι τὰς ἀπαλὰς καὶ μὴπως ἀπαρτισθείσας καρδίας τῆς νεολαίας καὶ τὸ μὲν διὰ διαλέξεων, τὸ δὲ διὰ δημοσιευμάτων ἀσεβῶν καὶ ἀνηθικῶν καὶ τέλος διὰ διαφόρων ἀτραπῶν καὶ προσημαμάτων διεισδύσαντες καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἡμῶν ἰδρύματα τὰ κεκλημένα πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νέας γενεᾶς, καὶ συνεπειᾶ τῶν ἀνευ οἴου δήποτε χαλινοῦ ἢ φραγμοῦ ἐντεινομένων προσπαθειῶν αὐτῶν κατάρθωσαν τὸ ἀνήκουστον τοῦτο καὶ οὐχὶ ἀπλῶς τὴν ὀξείαν ἡμῶν, «ἧς πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσι» κατὰ τὸ ἔθλημα τοῦ Σω-

τῆρος, ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἐπαπειλοῦν, ὅτι δηλ. φοιτηταὶ τῶν ἡμετέρων Πανεπιστημίων καὶ μαθηταὶ Γυμνασίων καὶ ἄλλων ὁμοίων καὶ κατωτέρων εἰς ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων τροφίμοι δημοσίᾳ καὶ ἄνευ ἐλαχίστου δέους ἢ διαταγμοῦ ὑβρίζουσι μὲν δόγματα καὶ τελετὰς θρησκευτικὰς, διακηρύττουσι δὲ μετ' ἐγκραυχῆσεως καὶ στόμφου ἰδέας ἀθεϊστικὰς καὶ ἀνατρεπτικὰς τῶν πάντων.

Εἶναι δὲ περιττὸν νὰ υποδειχθῆ, Κύριε Ὑπουργέ, εἰς ὑμᾶς ὁποῖαν ἔκτασιν ἔλαβε καὶ ἀπειλεῖ εἰς πλεῖον νὰ λάβῃ τὸ μέγιστον τοῦτο κακὸν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πολυπληθεῖς ἐργατικὰς τάξεις καὶ ποῖα καὶ ὁπόσα τὸν ὄγκον ἐμφανίζονται ἄνευ τινὸς αἰδημοσύνης καὶ ἐν μέσῃ ὁδῷ τὰ ὀλέθρια ἠθικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπεκτάσεως τῶν διασπειρομένων ἀπανταχοῦ τοῦ Κράτους δηλητηριωδῶν τούτων ἀρχῶν καὶ φρονημάτων.

Ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Σύνοδος βαρέως φέρουσα μετὰ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος τὴν προοῖουσαν ταύτην κατάλυσιν πάσης ἠθικῆς ἀρχῆς, τὴν ἀπειλουμένην διάλυσιν τῆς οἰκογενείας, τὴν διαστροφὴν τῶν χαρακτήρων καὶ ἰδιαίτατα τὴν διαφθορὰν τῆς νεολαίας ὑπὸ ὑπευθύνων ἢ ἀνευθύνων παραγόντων, σπεύδει καθηκόντως καὶ ἐπ' ὄνοματι αὐτῆς τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς συνειδήσεως τοῦ ἀσάλλοντος διὰ ταῦτα εὐσεβοῦς ἡμῶν λαοῦ, νὰ παρακαλέσῃ τὴν ὑμετέραν ἐντιμότητα, ὅπως δι' ὧν αὐτὴ οἶδε προσηκόντων μέτρων καὶ μέσων ἐπιδιώξῃ τὸν περιορισμὸν τῆς πάντα χαλινὸν ἀποπτυσάσης ἀντιθρησκευτικῆς καὶ ἀντικοινωνικῆς ταύτης προπαγάνδας, καὶ ἐνισχύσῃ τὰς προσπαθείας τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς διασώσεως κυριώτατα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπὸ ἠθικῶν κινδύνων, ὧν τὰ ἀποτελέσματα, ἐὰν μὴ ἐγκαίρως καὶ δεόντως προληφθῶσιν, ἔσονται θρησκευτικῶς, ἠθικῶς, κοινωνικῶς καὶ κρατικῶς δυσθεράπευτα.

† Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Πρόεδρος

† Ὁ Πατρῶν Ἀντώνιος

† Ὁ Σύρον Ἀθανάσιος

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Λακεδαιμόνος Γερμανὸς

† Ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς

† Ὁ Θήρας Ἀγαθάγγελος

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Ἀμβρόσιος

Ὁ Α'. Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Γερμανὸς Ρουμπάνης

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΡΡΑΝΩΝ ΟΝΤΩΝ

ΥΠΟ HANS DRIESCH

[Συντομοτάτη περίληψις ὑπὸ Σ. Μ. Καλλιάρᾳ]

2.

Ἡ δευτέρα ἀπόδειξις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐπὶ μέρους ὄου. Ἐπισκοποῦντες δηλαδὴ τὴν ὅλην πορείαν τῆς γειέσεως τοῦ ἐμβρύου παρατηροῦμεν, ὅτι εἰς ἐκάστην περίοδον τῆς ἀναπτύξεως δύναται τοῦτο νὰ ἀνάγεται εἰς μικρὰν τινα ὁμάδα κυττάρων, αὕτη δὲ πάλιν εἰς ἓν κύτταρον. Εἶναι ἄρα γε δυνατόν νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι ἐνταῦθα ἐνεργεῖ πολὺπλοκὸς τις μηχανή; Ἐὰν τῷ ὄντι ὑπῆρχε τοιαύτη τις μηχανή, ἔπρεπεν αὕτη νὰ μερίζεται μὲν πλειστάκις, νὰ παραμένῃ δὲ μόλα ταῦτα *τελεία*. Τοῦτο ὅμως προδήλως εἶναι *πυρρόλογον*. Ἡ ἀληθὴς δὲ βάσις καὶ τῆς κληρονομικότητος καὶ πάσης ἐκ νέου γενέσεως ὠρισμένων μελῶν κατὰ τινα οἰονδήποτε τρόπον ἀπολεσθέντων εἶναι κατ' ἀνάγκην στοιχειώδης τις φυσικὸς παράγων, ἢ ἐντελέχεια.

Τρίτην δὲ ἀπόδειξιν τῆς αὐτονομίας τοῦ βίου ἐδημοσίευσεν ὁ Driesch τῷ 1903 συγχρόνως μὲ τὸν φιλόσοφον Busse. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐκτενεστάτης ἀναλύσεως τῆς ἀνθρωπίνης πράξεως, περὶ τῆς ὁποίας ἐνταῦθα δὲν θὰ κάμωμεν λόγον, ἀρκούμενοι νὰ παραπέμψωμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ ὀλίγα σχετικὰ τὰ ὁποῖα ἐγράψαμεν ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 8 Ἀπριλίου 1927 ἀρ. 15 τῆς «*Ἐκκλησίας*». Ὅτι δὲ δύο ἐρευνῆται ἐργαζόμενοι ὅλως ἀνεξαρτήτως ἀπ' ἀλλήλων καταλήγουσιν εἰς τὰ αὐτὰ συμπεράσματα περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων, εἶναι ἀναντιρρήτως λαμπρὸν τεκμήριον τῆς ὀρθότητος τῶν συμπερασμάτων τούτων, εἰς τὰ αὐτὰ δὲ συμπεράσματα, διατυπούμενα ὅμως μὲ ἄλλας λέξεις, καταλήγει ὅλως ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῶν δύο προειρημένων ἐρευνητῶν, καὶ δὴ πρὸ αὐτῶν (τὸ 1896), καὶ ὁ φιλόσοφος Henri Bergson. Τὸ γενικώτατον δὲ συμπέρασμα τῶν ἐρευνῶν τούτων διατυπώνει ὁ Driesch ὡς ἑξῆς: «Τούτων ἕνεκα ὀφείλομεν κατ' ἀνάγκην νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι παράγων τις, ὁ ὁποῖος κατ' οὐδένα τρόπον ὁμοιάζει πρὸς τι οἰονδήποτε τῶν ἐν τῇ ἀνοργάνῳ φύσει, εἶναι ὁ κυρίως *πράττων* παράγων».

Ὁ Driesch πρὸς στήριξιν τῆς θεωρίας αὐτοῦ παραθέτει καὶ πολλὰς ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδείξεις, τὰς ὁποίας ὅμως ἡμεῖς ἐνταῦθα εἴμεθα ἀναγκασμένοι δι' ἔλλειψιν χώρου νὰ παραλίπωμεν.

Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν τώρα ἀκριβέστερον:

B.

Τι ἐστὶν ἐντελέχεια.

Ἡ ἐντελέχεια εἶναι ἡ βάσις, ἐκ τῆς ὁποίας ὁρμᾶται ἐξ ἀρχῆς ἐνόργανόν τι σῶμα, τὸ ὁποῖον κατασκευάζεται καθ' ὠρισμένην μορφήν ἐκ στοιχείων ὠρισμένην ὡσαύτως μορφήν ἐχόντων. Ἡ ἐντελέχεια εἶναι ὡσαύτως ἡ βάσις, ἐξ ἧς ἀφορμᾶται ἡ ἀνθρωπίνη προᾶξις, ἡ ὁποία εἶναι ὠρισμένην μορφήν ἔχων σύνδεσμος κινήσεων ὠρισμένης ὡσαύτως μορφῆς. Τὸ μὲν ἀποτέλεσμα τῆς ἐντελεχείας εἶναι κατ' ἔκτασιν ποικιλία (ποικιλία ἐν τῷ χώρῳ), τῆς ὁποίας τὰ ἐπιμέρους στοιχεῖα ὑπάρχουν ἢ τοπικῶς πλησίον ἀλλήλων, ἢ χρονικῶς κατόπιν ἀλλήλων, πάντοτε ὁμως διατεταγμένα καθ' ὠρισμένον τρόπον. Ἐνῶ δὲ τοιοῦτον εἶναι τὸ προῖόν τῆς ἐντελεχείας, αὐτὴ αὕτη τούτων εἶναι ποικιλία κατ' ἔντασιν, τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα οὔτε τοπικῶς παρ' ἀλλήλα, οὔτε χρονικῶς μετ' ἀλλήλα ὑπάρχουν. Ὁ ἔσχατος λόγος τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς συνδέσεως τῶν ἐπιμέρους, ὥστε ἐξ αὐτῶν νὰ ἀποτελεῖται τέλειον ἐνόργανόν τι ὄν, καὶ πασῶν τῶν μεταβολῶν αὐτῶν, δὲν εἶναι παράγων τις, ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς χημείας διδασκομένων, ἀλλὰ στηρίζεται ἐπὶ τινος ἐκτὸς μὲν τόπου καὶ χρόνου ὑπάρχοντος, δρῶντος ὁμως διὰ μέσου τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου.

Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ἀφ' ἑαυτοῦ τρόπον τινὰ ἀνακύπτει, τὸ ἐρώτημα, μήπως ἡ περὶ τῆς ζωτικῆς ἀρχῆς (ἢ περὶ ἐντελεχείας ἢ ἐπὶ τισιν ὅροις κατὰ Driesch τοῦ ψυχοειδοῦς καὶ τῆς ψυχῆς) διδασκαλία ἀντίκειται εἰς τοὺς θεμελιώδεις νόμους τῆς φυσικῆς, ἀνάγκη νῦν νὰ παραθέσωμεν ἐν ὀλίγοις τὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν δίδει ὁ Driesch εἰς αὐτό.

Γ.

Ἐντελέχεια καὶ αἰτιότης.

Αἱ κυριώταται αἰτιώδεις ἀρχαὶ τῆς θεωρητικῆς φυσικῆς εἶναι, ὡς γνωστόν, «ἡ ἀφθαρσία τῆς ἐνεργείας» καὶ ἡ «αὔξησις τῆς ἐντροπίας» ἢ ἡ διδασκαλία περὶ τῆς «διαχύσεως», ἣν ὁ Driesch θεωρεῖ ὡς τρίτην ἀρχήν, τὴν ὁποίαν μάλιστα προτιμᾷ νὰ θεωρῇ *ἐμπειρικὸν* νόμον τῆς ἐνεργειολογίας. Δὲν δυνάμεθα φυσικὰ νὰ παραθέσωμεν τὴν ἐκτενή (περίπου 100 σελ. περιλαμβάνουσαν) περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπισημονικὴν τοῦ Driesch ἐκθεσιν οὐδὲ κατὰ περίληψιν μακροτέραν πως. Ὅθεν μόνον εἰς τινὰ γενικώτατα πορίσματα εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ περιορισθῶμεν.

Ἡ ἐντελέχεια δὲν εἶναι ἐνέργεια καθ' ἣν ἔννοιαν νοεῖ τὴν λέξιν ταύτην ἢ φιλοσοφία τῶν φυσικῶν ἐπι-

στημῶν. Ἡ «ἐντελέχεια» ἀναστέλλει ἀπλῶς δυνατὰ γεγονότα, γεγονότα, δηλονότι, τὰ ὁποῖα ἄνευ αὐτῆς ἦτο δυνατόν νὰ συμβῶσι. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐντελέχεια οὐδαμῶς ἀντίκειται πρὸς τὴν πρώτην θεμελιώδη ἀρχὴν τῆς ἐνεργειολογίας (Energetik). Καὶ πρὸς τὴν δευτέραν δὲ θεμελιώδη ἀρχὴν τῆς θεωρητικῆς φυσικῆς δὲν ἀντίκειται· διότι αὕτη δὲν δημιουργεῖ ποσοτικὰς διαφορὰς, αἰτινες, ὡς γνωστόν, εἶναι ὁ ἀναγκαῖος ὅρος παντὸς γεγονότος, ἀλλ' ἀπλῶς ἀναστέλλει, ὡς ἐλέχθη, δυνατὰ γεγονότα· ἡ ἐντελέχεια ἀπλῶς *μεταβάλλει δυνάμει ἐνέργειαν εἰς ἐνεργεῖα ἐνέργειαν καὶ τανάπαλιν*. Ἡ ἐντελέχεια δύναται νὰ ἀναστείλῃ κινήσιν μεταγούσα κηνητικὴν ἐνέργειαν εἰς δυνάμει ἐνέργειαν· δύναται δὲ νὰ ἀφίση πάλιν ἐλευθέραν κινήσιν ἀνασταλεῖσαν, ἀλλὰ μόνον κινήσιν, τὴν ὁποίαν αὕτη αὕτη ἀνέστειλε. Εἰς δυναμικά, τὰ ὁποῖα ὀφείλου τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν εἰς οἰανδήποτε ἐνόργανον αἰτίαν, δὲν ἐκτείνεται ἡ ἰκανότης αὕτη τῆς ἐντελεχείας. Ἄλλ' ἡ ἐντελέχεια ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἰδίων ἑαυτῆς ἔργων, τῶν εἰς τε τὴν γένεσιν τῆς μορφῆς καὶ τῶν εἰς τὴν συνειδητὴν προᾶξιν ἀναφερομένων. Ὁ δ' ὀργανισμὸς κατὰ ταῦτα εἶναι σύνολόν τι, τοῦ ὁποίου αἱ συνιστώσαι, λαμβανόμεναι καθ' ἑαυτάς, εἶναι ἀνόργανοι. Μόνον δὲ τὸ ὑπὸ τῶν συνιστωσῶν τούτων ἀποτελούμενον ὅλον ὀφείλει τὴν ἑαυτοῦ τάξιν εἰς τὴν ἐντελέχειαν. Ἡ ἐντελέχεια εἶναι παράγων, ὅστις θέτει εἰς τάξιν τὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ αὕτη αὕτη δὲν εἶναι ποσοτικὸς παράγων.

Δὲν κρίνομεν περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα, ὅτι μεγάλοι σύγχρονοι φυσικοὶ ἀποφαίνονται ὁμοίως πρὸς τὰς τοῦ Driesch γνώμας: ἀντιμηχανικὰς· λ. χ. ὁ Λόρδος Kelvin, ὁ Tait (οὗτος ἀποφαίνεται ὅτι: «εἶναι ἀνεπισημονικὸν καὶ μόνον νὰ ἐπιχειρήσῃ τις νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν ζωὴν μηχανικῶς»), ὁ O. Lodge ὁ J. S. Haldane, ὁ M. Dougall, ὁ Japp κ.λ.π.

Ἄλλ' εἶναι ἄρα γε ἡ ἐντελέχεια οὐσία τις, ἢ πῶς ἔχει αὕτη πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς οὐσίας ἐν γένει;

[Ἐπεται τὸ τέλος]

Ἡ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΝ Τῇ ΕΣΠΕΡΙΑ.

2. ΣΤΕΝΟΤΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Παρὰ τὰ ἀνωτέρω σκιαγραφηθέντα πνευματικὰ ρεύματα, παρατηρεῖται ἡ τάσις πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς τὰ αὐστηρῶς χριστιανικὰ ἰδεώδη. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀναδίωξις τῆς θεολογίας καὶ φιλοσοφίας καὶ ἡ στρόφη πρὸς τὸ θεῖον τῆς κινήσεως ταύτης σπουδαιότεροι ἀντιπρόσωποι νῦν εἶναι ὁ Kierkegaardt (ἐν

Γένη), αντίπαλος του βελτιβισμού και οπαδός του απόλυτου των ηθικών αξιών, ο Gagarten, ο Grisebach και άλλοι. Τα ελατήρια των σημαιοφόρων των ιδεών τούτων είναι, κατά τον Spranger, λίαν σπουδαία και αξία μεγάλης προσοχής.

Όσαύτως και ο Grisebach καταφέρεται κατά του βελτιβισμού, αλλά και κατά του ιστορισμού, του ουμανισμού και του ατομισμού. Κατά τον Grisebach, πᾶν τὸ ιστορικόν, ὡς ἀναφερόμενον ἀπλῶς εἰς τὸ παρελθόν, εἶναι ἐστερημένον ζωτικότητος διὰ τὸ παρόν· ἐκ τοῦ παρελθόντος εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσωμεν τὸ παρόν, ἀλλ' ἀντιστρόφως ἐκ τοῦ παρόντος δυνάμεθα ν' ἀναδράμωμεν εἰς τὸ παρελθόν. Οὕτω καταφέρεται κατὰ τῆς νῦν τάσεως ὅπως ἐξηγήσῃ ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς διὰ τῆς ιστορικοκριτικῆς μεθόδου. Ἡ ἱστορία οὐδὲν συμβάλλει εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν, διότι εἶναι τιτάνιστος. Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους πολεμεῖ ὁ Grisebach καὶ τὸν Οὐμανισμόν, καθ' ὅσον οὗτος εἶναι μίᾳ ἐπιστροφῇ εἰς τὸ παρελθόν. Κατὰ τοῦ ατομισμού καταφέρεται, διότι διὰ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἐγὼ πρὸς τὸ σὺ δημιουργεῖται ἡ πάλῃ, καὶ ἡ ζωὴ οὕτω λαμβάνει χαρακτῆρα ἀρνητικόν· κατὰ τοῦ ατομισμού προβάλλει ὁ Grisebach τὴν κοινωνίαν, ὡς καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον εὐθύνην. Δὲν ὑπάρχει ἀνάπαυσις, ἀλλ' αἰώνιοι καὶ ἀναλλοίωτοι ἀρχαί· ὁ ἄνθρωπος ζῆ καὶ κινεῖται πνευματικῶς διαρκῶς. Ἐντεῦθεν ἀποκρούει ὁ Gr. τὰς ἐννοίας «πολιτισμὸς», «χαρακτῆρ» κλπ. ὡς καθηλούσας τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ ἐνὸς σημείου, ἀποκρούει πᾶν τὸ ιστορικόν.

Τὸ σύστημα τοῦ Grisebach, ἂν καὶ ἐμφορούμενον ὑπὸ σκέψεων, αἰτίνας φέρουσι θρησκευτικῶν μυστικῶν χαρακτῆρα, ἐνέχει τι ἐπ' ἀρνητικόν· τὸ μόνον θετικὸν σημεῖον εἶναι ἡ ἄμεσος ἐπαφὴ πρὸς τὸ ἀπόλυτον. Ἡ ἀρνησις ὅμως τοῦ μονίμου καταναῖ τι ἀπροσδιόνυσον καὶ ἰδίως λίαν ἀκατάλληλον διὰ τὴν ἀγωγὴν.

[Τὰ σπουδαιότερα ἔργα τοῦ Grisebach εἶναι:

Die Grenzen des Erziehens und seiner Verantwortung. Probleme der wirklichen Bildung (1923). Schule des Geistes κλπ.]

Αἱ παιδαγωγικαὶ θεωρίαι τοῦ Otto Willmann ἴστανται ἐγγύτερον πρὸς τὰ χριστιανικὰ ἰδεώδη. «Ἔργον τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸν ὀρθῶς νοούμενον πολιτισμὸν καὶ ἡ προσοικειώσις τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου». Ἐν τούτοις καταδικάζει ὁ Willmann τὴν τάσιν ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ ἀγωγή βασίζεται ἐπὶ τῆς νεωτέρας αὐτονομίας ἠθικῆς, ἣτις εἶνε ἐντελῶς ἀχρωμάτιστος θρησκευτικῶς. Τονίζει ὅτι «ἐν τῇ θρησκείᾳ μόνον εὐρίσκονται αἱ ρίζαι τῆς ἠθικότητος, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ἐκείνη αἱ ρίζαι τοῦ πολιτισμοῦ»¹.

Ἄλλ' ἡ θρησκεία ἐρείδεται ἐπὶ τῆς παραδόσεως

καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας. Φορεῖς καὶ παράγοντες τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἡ οἰκογένεια, ἡ κοινωνία, τὸ κράτος καὶ ἡ ἐκκλησία. Ἡ οἰκογένεια θεωρεῖται, καὶ ὀρθῶς, ὑπὸ τοῦ Willmann, ὡς εἰς τῶν σπουδαιότερων παραγόντων ἐν τῇ ἀγωγῇ· ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς λαμβάνει ὁ παῖς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ οἰκοδομήσῃ βραδύτερον τὸ σχολεῖον· αὕτη δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἀποτελεσματικώτερον ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ μικροῦ παιδός. Όσαύτως εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ἱκανοποιήσῃ ἄριστα τὴν ὁρμὴν πρὸς γνῶσιν, οὕτω δὲ δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τὴν νοητικὴν καὶ αἰσθητικὴν, σὺν αὐτῇ δὲ καὶ ἐπὶ τὴν ἀρμονικὴν μὲν ὁμορφωσιν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς καὶ ἡ κοινωνία ἔχουσι δικαίως μέρος ἐν τῷ ἐκπαιδευτικῷ ἔργῳ. Τὸ κράτος, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς κοινωνίας, παρέχει διὰ τοῦ σχολείου μὲν ὁμορφωσιν κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον κοσμικὴν, ἐν ᾗ ἡ Ἐκκλησία διαπαιδαγωγεῖ τὸν ἄνθρωπον πνευματικῶς, ἐν συνεργασίᾳ πάντοτε μετὰ τοῦ κράτους, διότι καὶ τὸ κράτος ἔχει ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὕτη μόνον μετὰ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ κράτους δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἐκπαιδευτικὸς παράγων, ἀπαιτεῖ οὐχὶ γενικὴν τινα καὶ ἀφηρημένην θρησκευτικὴν μὲν ὁμορφωσιν, ὡς οἱ πλείστοι τῶν νεωτέρων παιδαγωγῶν εὐχονται, ἀλλὰ συγκεκριμένην, ἐπὶ τῇ βάσει ὠρισμένης ὁμολογίας πύστεως θρησκευτικῆς διαπαιδαγωγώσης τῆς νεολαίας, διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δύναται νὰ λάβῃ ἡ ἀγωγή ἐδραῖαν βάσιν καὶ θετικὸν παρεχόμενον. Μόνον οὕτω δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ ὁ θρησκευτικὸς χαρακτῆρ τοῦ σχολείου. Ἡ θρησκεία ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τοῦ κρατικοῦ κύρους, διότι ἐδραῖοι τὴν ἐν πνεύματι δικαιοσύνης ἀσκουμένην κρατικὴν ἐξουσίαν.

Αὕτη, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, εἶνε ἡ θεωρία τοῦ Willmann. Ἀνήκει καὶ οὗτος εἰς τὴν ὁμάδα τῶν Ἐρβαρτιανῶν, ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ ὑπερνικήσῃ τὸν ἀχαλίνωτον ψυχολογισμόν τῆς Ἐρβαρτιανῆς σχολῆς, ὅστις ἐπιβίβη π.χ. εἰς τὴν ψυχολογικὴν περὶ πολιτισμοῦ ἐννοίαν τοῦ G. Kerschensteiner. Ὁ Willmann τονίζει ὅτι ὑπάρχει ἀντικειμενικὸς πολιτισμὸς ὑψίστης ἀξίας καὶ σημασίας· τονίζει τὴν ἀνάγκη τῆς αὐθεντίας ἐν τῇ παιδαγωγικῇ, ἀπέναντι τῆς ἀχαλινώτου αὐτονομίας, ἣτις πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο τοῦ συρμού. Τῷ ὄντι μετὰ τὸν πόλεμον ἐπανήλθον ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν παραδοχὴν ὠρισμένων ἰδεωδῶν, ἀντικειμενικῶν ἀληθινῶν καὶ σταθερῶν πεποιθήσεων, στηριζομένων ἐπὶ τῆς αὐθεντίας. Τέλος δεικνύει ὁ Willmann τὴν σημασίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνεργασίας ἐν τῷ ἔργῳ τῆς παιδαγωγικῆς.

[Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ εἶναι : Pädagogische Vorträge. ἔκδ. δ' 1905. Didaktik als Bildungslehre (2 τόμοι) ἔκδ. δ' 1909. Ans Hörsaal und Schulstube, 1904.

1. Kessler, Pädag. Charakterköpfe ἔκδ. δ' 1925.

Aus der Werkstatt der philosophia perennis. 1912.
Die Wissenschaft von Standpunkt der Katholischen
Wahrheit aus 1916].

Ἐκ τῶν συγγραμμάτων τούτων ἐξετιμήθη πρό παν-
τός ἡ Διδακτική του, ἰδίως ἐν Αὐστρίᾳ. Εἶναι εὐνόη-
τον ὅτι ὁ Willmann ὡς παπικός, ἐπηρεάζεται πῶς
εἰς τὰς ἰδέας του ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ὀλί-
γον μετὰ τὸν πόλεμον διεπιστώθη κολοσσιαία πνευμα-
τικὴ παραγωγή ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ. Τὸ παιδα-
γωγικὸν αὐτῆς ἰδεῶδες ἔχει τὰς ρίζας του εἰς αὐτὸν
τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸ ἀπόλυτον τὰς βουλήσεως Αὐτοῦ,
ἧτις γίνονται φανερά διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. Οἱ ἄγιοι
διὰ τοῦ συγκεκριμένου των βίου ἀντιπροσωπεύουσι
ὄρισμένα ἰδανικὰ διὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Ἄλλος παιδαγωγὸς καὶ φιλόσοφος, ὁ Friedrich
Foerster, τονίζει ὡσαύτως τὴν σημασίαν τῆς θρη-
σκείας καὶ τῆς αὐθεντίας διὰ τὴν παιδαγωγικὴν εἶναι
δὲ ὁ Foerster ἐκ τῶν ὀλίγων ἀνεγνωρισμένων προ-
σωπικότητων ἐν τῇ συγχρόνῃ παιδαγωγικῇ ἐπιστήμῃ.
Οὗτος πιστεύει ἀκραδάντως εἰς τὴν πνευματικὴν ἀξίαν
τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναγνωρίζει ὅτι κέκτηται οὗτος τὴν
δύναμιν ὅπως διὰ τε ἀναπτύξεως καὶ διαπύξεως τῶν
ἑσωτερικῶν του δυνάμεων φθάσῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς πνευ-
ματικῆς του ἀξίας, ἀντεπεξερχόμενος κατὰ τῶν ἰδίων
του τυφλῶν ὁρμῶν. Ἡ ἀνθρωπίνη βούλησις εἶναι δύ-
νατὸν καὶ ὀφείλει νὰ ὑποταχθῇ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν
ἠθικῶν ἰδεῶν, ὡς ἡ ἀνθρωπίνη νόησις δύναται καὶ ὀφεί-
λει νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὴν δύναμιν τῆς λογικῆς, ἵνα
καταστή ὁ ἀνθρώπος κύριος τῆς φύσεως. «Καθὼς διὰ
τὴν κυριαρχίαν τῆς ἐξωτερικῆς φύσεως χρειάζομεθα
τὰ μαθηματικά, οὕτω καὶ διὰ τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν
τυφλῶν ὁρμῶν καὶ παθῶν ἔχομεν ἀπόλυτον ἀνάγκην
ἄγνων ἰδεῶν. Μόνον διὰ τῆς παντοδυναμοῦσθαι θέλησεως,
ἧτις πᾶσαν ἀτέλειαν καὶ πᾶν ἐμπόδιον ὑπερνικᾷ, δυνά-
μεθα νὰ φθάσωμεν πρὸς ὄρισμένον σκοπὸν· ἀνευ αὐ-
τῆς παραμένομεν εἰς τὸ ἡμίφως τῆς ἀσταθείας καὶ ἀδε-
βαιότητος. Τοιαύτη τις παντοδύναμος καὶ ὑπὸ τὸ κρά-
τος τῶν ἰδεῶν διατελοῦσα θέλησις μόνον ἐν τῷ Χρι-
στιανισμῷ εἶναι δυνατὴ. Τὸ unum necessarium,
τὸ μόνον ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον, οὗτινος ἐν τῷ
λαβυρίνθῳ τῆς ζωῆς ἔχομεν ἀνάγκην, εἶναι ἡ χριστια-
νικὴ θρησκεία. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς πάντα ῥελατιβισμόν
καὶ ὑποκειμενισμόν, οἷτινες καταγόονται ἐκ τῆς ἀρχαίας
ἔθνικῆς θρησκείας, παρέχει ὁ χριστιανισμὸς εἰς ἡμᾶς
ἀπόλυτον θεμέλιον. Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι σκοπὸς
τῆς παιδαγωγικῆς εἶναι ἡ ἐξύψωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς
τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος (Moralpädagogik).
Ὁ παιδαγωγὸς ὀφείλει διὰ τοῦ κύρους καὶ
τῆς αὐθεντίας του νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν τὰς πνευ-
ματικὰς δυνάμεις τοῦ παιδὸς καὶ νὰ ἐπιτύχῃ ἐν αὐτῷ
ἐλευθέραν καὶ ἀδίαστον ὑπακοήν. Οἱ παιδαγωγικοὶ
σκοποὶ πρέπει νὰ ἐπιδιώκωνται τῇ συνεργασίᾳ τῶν
μαθητῶν, εἰς τὴν ἱκανότητα τῶν ὁποίων δέον νὰ δεί-

ξη ὅτι ἐμπιστεύεται ὁ διδάσκαλος.

Ἐν τῷ βιβλίῳ του «Religion und Charakter-
bildung» (1925) γράφει ὁ Foerster ὅτι ἐμίλει
«ὡς νέος ἄνθρωπος, ὅστις διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀρνήσεως
ἐπανεῦρε τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν»·
ὡς ἐκ τούτου δ' ἔχει τὴν τόλμην «νὰ ἀποδείξῃ εἰς
τὴν ἐρευνῶσαν νεότητα τὰ ψυχολογικὰ μέσα πρὸς
ἐπάνοδον εἰς τὰς ἀρχαίας ἀληθείας». Τὸ πρῶτον μέ-
ρος τοῦ βιβλίου τούτου ἐπιγράφεται: «Τὸ ἀπαραίτη-
τον τῆς θρησκείας διὰ τὴν μόρφωσιν χαρακτήρων».
Ἐν αὐτῷ γράφει τὰ ἑξῆς: «Πᾶσα ἀθρησκος παιδα-
γωγικὴ, πᾶσα μέθοδος καὶ ἀπίπειρα πρὸς θρησκευτι-
κὴν ἀγωγὴν καὶ μόρφωσιν χαρακτήρων ἀπροσανατέ-
λιστος πρὸς μίαν καθωρισμένην μεταφυσικὴν κατεύ-
θυνσιν καὶ ἰδεολογίαν, παραμένει περιφερικὴ καὶ
προώρισται νὰ ναυαγήσῃ ἀργὰ ἢ γρήγορα, διότι στε-
ρεῖται τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ψυ-
χῆς καὶ φύσεως τοῦ ἀνθρώπου. Οἷαδὲποτε ἠθικὴ δι-
δασκαλία περὶ ἐλαττωμάτων ἢ ἀδυναμιῶν τοῦ ἀνθρώ-
που, ἀνευ τῆς θρησκευτικῆς καὶ δὴ τῆς χριστιανικῆς
κοσμοθεωρίας, μένει κενὸς λόγος· ἀνευ ἐρείσματος καὶ
ἀνευ σημασίας. Πᾶσα ἀληθὴς ψυχολογία καὶ παιδα-
γωγικὴ ὀφείλει ν' ἀναχωρῇ ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς ἀρ-
χῆς περὶ τοῦ προπατορικῶς ἁμαρτήματος, ἧτις κατὰ
βάθος εἶναι ἀληθῆς. Ἡ βαθεῖα καὶ μόνη ὀρθὴ παι-
δαγωγικὴ συνίσταται ἐν τῇ καθοδηγήσει τοῦ ἀνθρω-
πίνου πνεύματος πρὸς ὄρισμένα ἰδανικὰ, πρὸς ὄρι-
σμένην κατεύθυνσιν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν οὕτω
καλουμένην φυλετικὴν παιδαγωγικὴν. «Περὶ ἰσχυροῦς
ἀγασμοῦ καὶ ὀλιγωτέρου φυσιολογίας!» (σελ. 150).
Ὁ χαρακτήρ ὀφείλει νὰ λάβῃ «θεῖον ῥυθμόν», ἀλλὰ
λέξεσιν, αἱ ἀτομικαὶ δυνάμεις ὀφείλουσι νὰ ὑποταχθῶ-
σιν ὑπὸ τὴν ὑψίστην καὶ ἐν ταυτῷ ζωαρχικὴν Ἀλή-
θειαν ἐν ἀσστηρῶς ἐνεία μορφῇ, ἧτοι πρέπει νὰ ἐπι-
διώκῃται συγκεκριμένως ἀντικειμενικὸς σκοπός, καὶ
οὗτος, κατὰ τὸν Foerster, εἶναι τὸ πρόσωπον τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ, συμφῶνως πρὸς ὃ, ὡς πρὸς πρότυ-
πον, δέον νὰ συμμορφωθῇ ἡ προσωπικότης τοῦ
παιδός.

Ὅτι ὁ Foerster δὲν προστίθεται ἁπλῶς νὰ εἰ-
σαγάγῃ τὴν θρησκευτικὴν ἰδέαν ἐν τῇ παιδαγωγικῇ,
ἀλλ' ὅτι ὁ σκοπὸς του εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ ἐξυπη-
ρέτησις τῆς ἀληθείας, ἀποδεικνύει τὸ δεύτερον μέρος
τοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖον ἐπιγράφεται. «Τὸ πρόβλημα
τῆς ἀληθείας». Ὁ Foerster δηλαδὴ δὲν ἐπιδοκι-
μάζει καθ' ἑλὴν τὴν γραμμὴν τὸ παιδαγωγικὸν πρό-
γραμμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ κρίνει αὐτὸ ἀπροκατα-
λήπτως καὶ ἀμερολήπτως. Οὕτω τονίζει ὅτι ἡ παιδα-
γωγικὴ ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ψυχικὴν
σύστασιν τοῦ νεωτέρου ἀνθρώπου· ἐντεῦθεν ὀφείλει ν'
ἀναθεωρήσῃ ἄρδην τὰς ἀπρηχαιωμένας διδακτικὰς με-
θόδους ἀναζητοῦσα τὸ κρεῖττον καὶ τὸ ἐπωφελέστερον,
ὅπερ ἐκθέτει ἐν τῷ τρίτῳ μέρει τοῦ βιβλίου.

[Ἐκ τῶν πολλῶν συγγραμμάτων τοῦ Forster ἀναφέρομεν καὶ τὰ ἑξῆς:

Schule und Charakter: ἔκδ. β'. 1914.

Die deutsche Jugend und der Weltkrieg: ἔκδ. γ' 1916.

Schuld und Sühne. 1911.

Sexualethik und Sexualpädagogik: ἔκδ. γ' 1912.

Christentum und Pädagogik. 1920.

Jugendseele, Jugendbewegung, Jugendziel 1924.

Ἴδου τί γράφει καὶ ὁ Ramming ἐν τῇ «*Neue Erziehung*» τοῦ Ἰουνίου 1927 (σελ. 478).

«Ἡ θρησκεία εἶναι προσιδιάζων καὶ ζωτικὸς ἕκαστος ἐκπολιτιστικὸς παιδαγωγικὸς παράγων ἀφυπνίζει ἐν ἀρετῶν βίον, ἀποδεικνύμενον ἐν ἔργοις· ποιεῖ τὸν ἀνθρώπον δικαστὴν ἐαυτοῦ ὑπεύθυνον καὶ παρέχει ἀντιστάθμισμα κατὰ τοῦ ὀρθολογισμοῦ. Δικτεῖται ἐν ἐργηγόρσει τὴν μεταφυσικὴν δρμὴν τοῦ πνεύματος, τὴν τάσιν πρὸς ἔρευναν καὶ πρὸς ζήτησιν τῆς ἀληθείας εἰς μεγάλα προβλήματα, ὡς τὸ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τὸ τῆς τύχης τοῦ ἀνθρώπου, τὸ τοῦ θανάτου κλπ. Μόνον διὰ τῆς θρησκείας δύναται ὁ παῖς νὰ λάβῃ ἰκανοποιητικὰς διὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴν του ἀπαντήσεις. Σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ. Ἡ θρησκεία ἐπενεργεῖ οὐχὶ τόσο ἐπὶ τῆς διανοίας, ὅσον ἐπὶ τῆς καρδίας. Ἀποκρουστέα ὄθεν ἡ μέχρι τοῦδε διδασκτικὴ μέθοδος· θεολογικαὶ ἔννοιαι εἶναι εἰς τοὺς παῖδας καὶ εἰς τοὺς ἐφήβους ἀκατανόητοι· δογματικὴ διδασκαλία ἀφήνει τοὺς μαθητὰς ἀδιαφόρους καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς οὐχὶ ἀληθεῖς χριστιανούς, ἀλλὰ φαρισαίους. Ἡ θρησκευτικὸς δύναται μόνον διὰ τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος νὰ κατορθωθῇ καὶ νὰ ἐμφυτευθῇ. Τὸ σχολεῖον προπαρασκευάζει ἁπλῶς τὰς προθαμβίδας τοῦ θρησκευτικοῦ βίου, αἵτινες συνίστανται εἰς τὴν ἠθικὴν διέγερσιν τῆς συνειδήσεως καὶ τὴν αὐτοανάκρισιν».

Ἐν Βερολίῳ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΜΩΡΑ·Ι·ΤΗΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ μέγα ζήτημα.

Τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, τὸ μέγα ζήτημα τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους, τὸ ἐκπαιδευτικόν, εἶνε κατ' αὐτὰς ἐπὶ τάπητος ἐν ὅλῃ του τῇ ὀξύτητι. Τὸ ζήτημα εἶνε ἐθνικόν, καὶ τὸ παρακολουθεῖ ἀγρύπτως καὶ ἐναγωνίως ὀλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαός. Το παρακολουθεῖ μεθ' ὅλου τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ πληρώματος καὶ ἡ Ἐκκλησία, διότι δὲν εἶνε δι' αὐτὴν ἀδιάφορον ὅποια παιδεύσει καὶ ὅποια ἀγωγή παρέχεται εἰς τὰ τέκνα τῆς ἐν τοῖς σχολείοις τοῦ κράτους. Καὶ ἐν καιρῷ θὰ εἴπη καὶ αὕτη τὴν γνώμην τῆς καὶ θὰ διατυπώσῃ τὰς ἀξιώσεις τῆς.

Ἐνδεικτικόν.

Καὶ πράγματι ἐνδεικτικωτάτην τάσιν τῆς πωρώσεως, ἣτις πρῆτανεῖ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἰς πάσας σχεδὸν τὰς κοινωνικὰς τάξεις εἶνε καὶ ἡ

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

	Ἡμερομηνία	Κυριακαὶ Ἐσαγγελίων	Κυριακαὶ Ἀποστόλων	Ἐορτή	Ἦχοι
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	6	Κυρ. Ζ' Λουκᾶ	Κυριακὴ ΚΑ'	Γ'	δ'
	13	Κυρ. ΙΓ' Λουκᾶ	Ἰωάννου Χρυσοστόμου	ΙΑ	πλ. α
	20	Κυρ. Θ' Λουκᾶ	Κυριακὴ ΚΓ'	Α'	πλ. β
	27	Κυρ. ΙΓ' Λουκᾶ	Κυριακὴ ΚΑ'	Β'	βαρῆς

ἀπό τινος παρατηρουμένη ὅλως ἀκόλυτος μεγάλῃς γράμμασι δημοσίευσίς ἐγκληματικῶν κυριολεκτικῶς διαφημίσεων, ἀποτελουσῶν κατασχύνην καὶ τοῦ ἀνεχομένου αὐτὰς κοινοῦ καὶ τῶν ἀδιαφοροῦσῶν ἀρμόδιων δημοσίων ἀρχῶν. Εἶδομεν καὶ ἡμεῖς τὴν «ρεκλαμποποίησιν» τοῦ κατὰ τῆς τεκνοποιίας φαρμάκου καὶ τὰς τούτῳ ἀπρεπεῖς φράσεις δι' ὧν διεφημίζετο, καὶ ἐξεπλάγημεν ἐπὶ τῷ ὅτι τόσο πολὺ προωδεύσαμεν ἀπὸ τινος εἰς τὸν περίφημον «πολιτισμὸν» καὶ τὴν ἔτι περιφημοτέραν «πρόοδον», ἡ ὅποια κατακόρως συνοδεύει τὰς λεγομένας «νέας ἰδέας» καὶ τὰς «νέας ἀντιλήψεις» τῶν κομμωθειῶν ἀπὸ τὰ παλαιὰ ἀνεγκεφάλων κεφαλῶν.

Τὸ καθήκον τῶν λαῶν.

Εἶνε τρομακτικὰ ὅσα ὁ στρατάρχης κ. Φὸς ἀνεκοίνωσεν ἐν συνεντεύξει αὐτοῦ πρὸς τὸν Τύπον περὶ τῆς μορφῆς τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐνός μέλλοντος πολέμου ἐξ ἀφορμῆς τῆς περὶ τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν ἐθνῶν τελευταίας κινήσεως. Τὸ ἐπιστέγασμα τῶν λεπτομερειῶν τῆς φρικτῆς εἰκόνας τοῦ πολέμου τούτου εἶνε ὅτι «αἰθρὸν ὁ κόσμος θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ὁ θάνατος θὰ ἔρχεται ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων διὰ τοῦ ἀσυρμάτου. Οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀποθνήσκουν μετὰ τὸν ἀέρα ποῦ θὰ ἀναπνέουν, ἢ θὰ πίπτουν κεραυνόπληκτοι πληγέντες ἀπὸ κάποιοι ἀόρατοι ἀκτῖνα». Καὶ ἐπάγεται ὅτι «μὲ τοιαύτην εἰκόνα τυφῶνος καταστροφῆς, μετὰ δηλητηριώδη ἀέρια, μετὰ βροχὴν πυρὸς καὶ μετὰ ἀλλοῦ φαίνεται ἀδύνατον ἢ πείνα καὶ ἡ δίψα νὰ μὴ ἔλθουν νὰ συμπληρώσουν τὴν ὀλακληρωτικὴν ἐξόντωσιν χιλιάδων ζωντανῶν ὑπάρξεων ἐντὸς τῆς ἐμπολέμου ζώνης ἴσως καὶ πολὺ πέραν αὐτῆς»... Αἱ ἀπαισίαι αὐταὶ προβλέψεις ἐνός ἐκ τῶν δυναμένων τὰ μάλιστα νὰ κρίνωσι μετὰ κύρους περὶ τοῦ ἐνδεχομένου πολέμου θὰ συνετίσωσι πάντως τοὺς τε πολιτικούς καὶ τοὺς λαοὺς καὶ θὰ ὠθήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ὡς οἶόν τε μείζονα ἐπέκτασιν καὶ παρῆσιν τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πόθου τῆς εἰρήνης.

Τοῦ κακοῦ ἡ αἰτία.

Πολὺς ἐν τῷ ἀμερικανικῷ τύπῳ γίνεται λόγος περὶ τῆς παρουσίας αὐξήσεως τῶν διαζυγιῶν ἐν τῷ νέῳ κόσμῳ, οἱ δὲ κοινωνιολόγοι προσπαθοῦσι νὰ ἀνακαλύψωσι τὰ αἴτια τῆς τοιαύτης τοῦ γάμου κρίσεως. Ἄλλ' οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι τὸ κακὸν ὀφείλεται εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀχαλιώτου χειραφετήσεως τῆς γυναικὸς ὁρμῶσιν πρὸς τελείαν «ἀνδροποίησιν», ἢτοι ὀριστικὸν ἐκφυλισμὸν δι' ἐκτροπῆς ἀπὸ τῶν νόμων τῆς φύσεως. Πρὸς τοιαύτην γυναῖκα συ-

ζευγνύμενος ὁ ἀνὴρ τάχιστα βεβαίως ἀντιλαμβάνεται ὅτι αὐτὴ δὲν εἶνε τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιζητούμενον συμπλήρωμα καὶ ὁ βοήθὸς πρὸς ἀπαρτισμὸν οἰκογενείας φυσιολογικῆς, ἐὰν δ' ἐξακολουθήσῃ ἡ χυδαία τῆς σημερινῆς γυναικὸς ἐμφάνις, τὸ κακὸν τῶν διαζυγίων θὰ πληθυνθῇ. Ἡδὴ αὐταὶ αὐταὶ αἱ ἐξέχουσαι ἐν τῷ γυναικείῳ κόσμῳ φυσιογνωμίαι χαρακτηρίζουσι τὴν τοιαύτην πρὸς τὴν ἀνδροποίησιν τασὴν ὡς ἐκδήλωσιν «κατωτέρωτος».

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Δ. Ἱερά Σύνοδος συνήλθεν εἰς ἀλλεπαλλήλους συνεδρίας κατὰ τὴν Ἑβδομάδα ταύτην, Δευτέραν, Τρίτην καὶ Πέμπτην, ἐν τινι τῶν ὁμοίων προσεκλήθησαν καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ἐν Ἀθήναις Ἀρχιερεῖς ὅπως παρὰσχῶσι τὴν γνώμην αὐτῶν, ἰδίως ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος, ὡς τοῦτο ἐμφανίζεται σήμερον, μετὰ τὰς προσπαθείας τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας ὅπως ἀρθῶσι πάντες οἱ περιορισμοὶ τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπεφυλάχθη ὀριστικῶς ν' ἀποφασίσῃ. Ἐχουσα δὲ ὑπ' ὄψει τὸ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας θερμὸν καὶ εἰλικρινῆς ἐνδιαφέρον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Παιδείας, ἀπεφάσισεν ὅπως ἐκφράσῃ πρὸς αὐτὸν τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς, πολλῶ μᾶλλον ὅτι ὁ Ὑπουργὸς ἀνέλαβεν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐκ λειτουργῶν ὁπαδῶν ἀθεϊστικῶν καὶ ἀνατρεπτικῶν ἰδεῶν. Τοῦ ζητήματος τούτου ἐπιληφθεῖσα εἰδικῶς ἡ Ἱερά Σύνοδος, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἐκθέσεως τῆς ἐξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπῆς, ἣτις ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας», ἀπεφάσισεν ὅπως ἀπευθύνη πρὸς τὸν λαὸν μακρὰν παραινετικὴν Ἐγκύκλιον δι' ἧς καταδικάζονται μὲν οἱ εἰσηγηταὶ τοιούτων ἀθεϊστικῶν καὶ ἀνατρεπτικῶν ἰδεῶν λειτουργοὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἄλλοι, συνιστᾶται δὲ εἰς τὸν λαὸν ἡ προφύλαξις ἀπ' αὐτῶν καὶ ἡ προάσπισις τῆς θρησκείας. Ἡ Ἐγκύκλιος αὕτη ἐκ τῆς «Ἐκκλησίας» θ' ἀναδημοσιευθῇ εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων. Ταῦτοχρόνως δὲ ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐσκέφθη περὶ φωτισμοῦ τοῦ λαοῦ διὰ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου, σχετικᾶς δὲ ἀποφάσεις αὐτῆς ἀνεκοίνωσε καὶ πρὸς τοὺς σεβ. Ἱεράρχας.

—Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἐπεσκέφθη τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας ἐκ μέρους τῆς Δ. Ἱεράς Συνόδου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Μετὰ ἐξάμηνον εὐδοκιμωμάτην διακονίαν παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλέξανδρείας ἐν τῇ διευθύνσει τῶν πατριαρχικῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρου» καὶ «Πανταίνου» ἐπέστρεψεν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ὁ κ. Μιχ. Γαλανός. Εἰς τὸν ἀποχωρήσαντα διακεκριμένον συνάδελφον ὑπὸ τοῦ Παναγ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἀπενεμήθη ὀφφίκιον τοῦ «Μεγάλου Ρήτορος

τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας» τιμῆς ἐνεκεν διὰ τὴν «μακρὰν καὶ καρποφόρον διὰ τε τῆς γραφίδος καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου διακονίαν αὐτοῦ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ζήλου αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς διακονίας». Ἡ «Ἐκκλησία» συγχαίρει θερμῶς τῷ συναδέλφῳ διὰ τὴν τιμητικὴν ταύτην ἐπιβράβευσιν τῆς ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος μακροχρονίου καὶ καρποφόρου αὐτοῦ δράσεως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Ἐν τοῖς κόλποις τῆς ἐν Πολωνίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπειλεῖται ἀπὸ τινος ρήγματος μεταξὺ τῆς ρωσικῆς μειοψηφίας καὶ τῆς οὐκραϊνικῆς πλειονότητος, τῆς μὲν δευτέρας ἀξιούσης ἐθνικὴν λατρείαν καὶ διοίκησιν, τῆς δὲ πρώτης, τῆς καὶ κυβερνώσης φερομένης ὡς ἐχούσης τάσεις ἐκρωσιζμοῦ τῆς ἐκκλησίας. Ὡς εἰκόνα τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τῶν πραγμάτων οἱ ὀρθόδοξοι οὐκραῖνοι φέρουσι τὴν πόλιν Krzemieniec, ἣς ὁ ὀρθόδοξος πληθυσμὸς ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων ἀποτελεῖται ἐξ οὐκραϊνῶν. Ἐν τῇ πόλει λοιπὸν ταύτῃ ἐν οὐδενὶ νῶϋ ἀκούεται ἡ οὐκραϊνικὴ γλῶσσα, τὸ πνευματικὸν δικαστήριον ἀσχολεῖται μᾶλλον περὶ ὑποθέσεις ὕλικας ἢ πνευματικᾶς, τὰ κτήματα τῆς ἐκκλησίας ἐνοικιάζονται εἰς Ἰσραηλίτας καίτοι οἱ ὀρθόδοξοι προσφέρουσι τὰ αὐτὰ ἐνοίκια, κτλ.

Ἐνεκα τῆς ἀναπτυχθείσης ἐν ταῖς τάξεσι τῶν ὀρθοδόξων οὐκραϊνῶν δυσαρεσκείας ἰδρυθῆ ὑπ' αὐτῶν μία ὀργάνωσις κληθεῖσα «Ἐκκλησιαστικοῦ κομιτάτου» ἐπὶ ὑπερασπίσει τῶν συμφερόντων τῶν πιστῶν, τὸ ὁποῖον ἠξίωσε παρὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τὴν ἀδειαν τῆς συγκροτήσεως συνελεύσεως ἐξ ἀντιπροσώπων τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ πρὸς καθορισμὸν τῶν πνευματικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν τοῦ ὀρθοδόξου οὐκραϊνοῦ ἐν Πολωνίᾳ λαοῦ καὶ ψήφισιν τῶν ληφθησομένων ἀποφάσεων, αἵτινες κατόπιν θὰ ὑπεβάλλοντο εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς.

Τούτων ὅμως ἀρνηθειῶν τὴν ἀδειαν καὶ ἀπαγορευσαῶν εἰς τὸν ὀρθόδοξον πολωνικὸν κλῆρον νὰ μετάρχη τῶν συσκέψεων τῆς ἐνδεχομένης συνελεύσεως, ἡ ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε νὰ συγκαλέσῃ αὐτὴν ὑπὸ μορφήν καθαρῶς λαϊκῆν, ἐφ' ὅσον μάλιστα προηγήθη τὸ παράδειγμα τῆς ἐν Luck γενομένης τὸ 1921 συνελεύσεως, ὅπερ καὶ ἐπεκαλέσθησαν οἱ ὀργανωταί. Οὕτω συνεκλήθη ὄντως ἡ συνέλευσις κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰουνίου ἐ. ἔ. πάλιν ἐν Luck, ἐνθα πρὸ τριακοσίων ἐτῶν εἶχον συγκροτήσῃ συνέλευσιν οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Πολωνίας εἰς ἐδραῖωσιν τῆς ὀρθοδοξίας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Τῆς συνελεύσεως μετέσχον ὑπὲρ τοὺς 800 ἀντιπρόσωποι, σχεδὸν πάντες ἀπεσταλμένοι ἐνοριῶν, παρεκτὸς δὲ αὐτῶν παρέστησαν ὡς μέλη τῆς συνελεύσεως περὶ τοὺς 80 ἀξίωματοῦχοι, οἷον γεγουσιασταί, βουλευταί, ἀντιπρόσωποι ἰδρυμάτων καὶ ὀργανώσεων καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου.

Ἡ συνέλευσις, ἀφοῦ διεκίνησε τὴν ὀρθόδοξον αὐτῆς πρὸς τὴν διὰ τῆς ἀπαγγελίας τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, προσέβη εἰς συζητήσεις περὶ τῆς ἀταστάσεως τῆς πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τοῦ ὀρθοδόξου οὐκραϊνοῦ τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ἑλληνορθοδόξου

Ἐκκλησίας, περὶ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον ὀργανώσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, διεπιστώθη δὲ ὅτι μεγάλη ἀταξία ἐπυρρίνευεν ἐν τῇ θρησκευτικῇ ζωῇ τοῦ λαοῦ. Ὅθεν ἐξελέγη ἐπιτροπή, ἣτις ἀνεκοινωσεν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν τῆς ὀρθοδόξου ἐν Πολωνίᾳ Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τὰ ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ψηφισθέντα. Εἶνε δὲ ταῦτα: ἡ διὰ τῆς οὐκραϊνικῆς γλώσσης ἐν τῇ λειτουργικῇ πράξει ἀντικατάστασις τῆς μέχρι τοῦ νῦν ἐν χρήσει ἀρχαίας Σλαβωνικῆς γλώσσης, ἀκαταλήπτου εἰς τοὺς οὐκραϊνοὺς· ἡ χρησιμοποίησις τῆς οὐκραϊνικῆς γλώσσης ἐν τοῖς πνευματικοῖς δικαστηρίοις καὶ ἡ ἀντικατάστασις τῶν ρώσων μελῶν αὐτῶν δι' οὐκραϊνῶν ἢ πλήρωσις τῶν κενῶν ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν ἢ θρησκευτικὴ διδασκαλία διὰ τῆς οὐκραϊνικῆς γλώσσης ἕνθα πλησιάζει τὸ οὐκραϊνικὸν στοιχεῖον ἐπ' ἴσης ἢ ἀντικατάστασις τῶν ρωσικῶν διδασκτικῶν θρησκευτικῶν βιβλίων δι' οὐκραϊνικῶν καὶ ἐν οὐκραϊν. γλώσσῃ κήρυγμα· ὁ διορισμὸς καθηγητῶν τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων οὐκραϊνικῆς ἐθνικότητος· ἡ εὐρεῖα συμμετοχῆ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν λαϊκῶν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ σύγκλησις συνόδου τῆς ἐν Πολωνίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Εἰς ἀντίρροπον, τρόπον τινὰ τῆς συνελεύσεως ταύτης ὁ μητροπ. Πολωνίας συνεκάλεσε συνέλευσιν τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἐκκλησι. ἐπιτρόπων ἐν Ποσιόλεφ, ἣτις ἀπεκήρυξε τὴν ἐν Luck γενομένην συνέλευσιν καὶ ἐψήφισεν ἀποφάσεις ἀντιθέτους πρὸς τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας. Οὕτω ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς σλαβωνικῆς γλώσσης ἐν τῇ λειτουργίᾳ, συνέστησε διγλωσσον τὴν ἔκδοσιν τῶν λειτουργικῶν βιβλίων, καὶ ὤρισεν ὡς γλώσσαν διδασκαλικὰς τὴν ρωσικὴν ἐν τῷ σεμιναρίῳ τοῦ Krzemieniec.

Ἐν τῷ καθεδρικῷ, ναφ τοῦ Luck, κατὰ τὰς πληροφορίας πολωνικῶν φύλλων, ἐπροσηλακίσθη ὁ μητροπολίτης, φαίνεται δὲ ὅτι ὑπάρχουσι τάσεις ἐπιδεινώσεως τῆς καταστάσεως μεταξύ τῶν δισταμένων.

ΕΙΣΦΟΡΑΙ

Ὁ πρότερον μὲν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Κοινοῦτη Wheeling W. Va νῦν δ' ἐν τῇ Κοινοῦτη Fitchburg Mass. τῆς Ἀμερικῆς ἱερατεύων Ἀρχιμανδρίτης Χρ. Κοντογεώργος, καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἔσχε τὴν εὐγενῆ καὶ φιλόανθρωπον πρωτοβουλίαν ἵνα θεραπεύσῃ μεγίστην ἀνάγκην τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλαιαγμένης. Τῇ προτροπῇ αὐτοῦ ἡ Κοινοῦτης Fitchburg Mass. προσέφερεν ἱκανὸν ποσὸν πρὸς ἀγορὰν μηχανήματος παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος διὰ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὁρφανοτροφεῖον. Πρὸς τοὺς ἄλλοις δὲ συνεισέφερε καὶ ὁ ἐν Wheeling W. Va ὁμογενὴς κ. Βασίλειος Πετρόπουλος. Τὸ μηχανήμα, ὅπερ ἤδη ἐκομίσθη εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὁρφανοτροφεῖον, εἶναι ἀξίας 250 δολλαρίων, δυνάμεως 13-15 ἵππων, κινεῖται δὲ δι' ὕδατος ἢ διὰ βενζίνης καὶ παρέχει φωτισμὸν διὰ 300 λαμπτήρας, 100 μὲν τῶν ἑκατὸν κηρίων, τοὺς δὲ ὑπολοίπους τῶν 50 ἢ τῶν 25 κηρίων.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἠψυχάρησεν δεόντως τοὺς δωρητὰς τοῦ μηχανήματος πρὸς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον καὶ διεβ βασε πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας.

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΙ

Τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς ἐν Στεφανίῳ Ἱερᾶς μονῆς ὁ (ἄγ. Δημήτριος) Διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς πλειοδοτικὴν ἐπαναληπτικὴν δημοπρασίαν τὴν δεκάτην ἕκτην (16) τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ἐν Χιλιμοδίφ καὶ ἐνώπιον τοῦ Συμβολαιογράφου Κλειωνῶν Δημητρίου Μπαχταλιά ἢ τριτῆς ἐνοικίας τῶν ἐν ταῖς κατωτέρω θέσεσι ἀγρῶν τῆς Μονῆς ὑπὸ τοὺς ὄρους τοὺς ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 83 ἐ. ἔ. διακηρύξει ἡμῶν, ὧν δύνανται οἱ βουλούμενοι νὰ λάβωσι γνῶσιν προσερχόμενοι ἐν τῷ Γραφεῖῳ τῆς Μονῆς ἢ καὶ εἰς τὸν τόπον τῶν δημοπρασιῶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς Δημοπρασίας 1) Ἀγρὸν—Χερῶματα—Νταλιάνη 2) Μπεζούλη—Τσαμπάση 3) Ἀγροὶ Λάκκα 3 Λαχίδια ἀσπριῆς ἢ Κοταβάνης 4) Ἀγροὶ Ἄνω καὶ κάτω Ἀγίου Νικολάου καὶ Ἀγίου Νικόλαον Γραφάκια—Δρόμο Κρανυδὰ με Καραντάρη καὶ ρεθμα—Κρανιδῷ δρόμο τριόρια με Ἄν. Σπυρ. Μπαλῦφα καὶ δρόμο Ἀγ. Ἀναργύρων. Ἐν Ἱερᾷ Μονῇ Στεφανίου τῇ 18)βρίου 1927.

Τὸ Ἡγλίον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πιθαρίου διακηρύττει ὅτι ἐκτίθενται εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν τετραετοῦς μισθώσεως τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἐρεσοῦ κείμενα κτήματα τῆς Μονῆς 1) Συκαμία 2) Μέγας κήπος 3) Γέροιο χειράφι καὶ 4) Βοσκότοπος «Μονοχειράδι» ἐν ᾧ θὰ δικαιούται νὰ βόσκη καὶ τὸ ποιμνιον τῆς Μονῆς. Ἡ δημοπρασία ἐνεργηθήσεται ἐν Ἐρεσῷ καὶ ἐν τῇ Ἀγορᾷ αὐτῆς συνηθῆς τόπῳ τῶν δημοπρασιῶν τὴν 23 τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 5 μ. μ. ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου Ἐρεσοῦ καὶ τοῦ Ἡγλίου συμφώνως πρὸς τοὺς ὄρους τῆς διακηρύξεως ἣς οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύνανται νὰ λάβωσι γνῶσιν ἐν τῷ Γραφεῖῳ τῆς Μονῆς. Ἐν Μονῇ Πιθαρίου τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1927.

Τὸ Ἡγλίον τῆς ἐν Λέσβῳ Ἱερᾶς Σταυροπηγικῆς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος προκηρύττει ὅτι κατὰ τὴν 16ην Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. 1927, ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥρα 4 μ. μ. θέλει ἐνεργηθῆν ἐν Καλλονῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐκεῖ συμ)γράφου, πλειοδοτικὴ δημοπρασία ἐκποιήσεως τριακοσίων ἀρίθ. 300 ὀκάδων σησαμίου, συμφώνως πρὸς τὰς ὄρους τῆς προκηρύξεως οἵτινες ὑπάρχουσι κατατεθειμένοι εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Μονῆς. Ἐν Ἱερᾷ Μονῇ Λειμῶνος τῇ 30 Σβρίου 1927.

Τὸ Ἡγλίον τῆς ἐν Λέσβῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς τακτικὴν πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν μονοετοῦς μισθώσεως τὰ ἐν ταῖς ἀκολουθοῦσι θέσεσι κειμένων κτημάτων αὐτῆς. 1) Τοῦ ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἁγίας Παρασκευῆς κειμένου κτήματος τοῦ ἐπιλεγόμενου «Ἐσωθύρι Κλαπαιδῆς» 2) τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ Καλλονῆς κειμένων κτημάτων καὶ ἐπιλεγόμενων «Τσαϊλάκια καὶ Μετόχιον» καὶ 3) τοῦ ἐν τῇ περιφερείᾳ Φιλίας κτήματος καὶ ἐπιλεγόμενου «Λεύκα». Ἡ δημοπρασία διεξαχθήσεται τὴν 16ην Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ἐν Καλλονῇ ἐνώπιον τοῦ Ἡγλίου καὶ τοῦ Συμβολαιογράφου Καλλονῆς. Οἱ σχετικοὶ ὄροι καὶ ὑποχρεώσεις εὐρίσκονται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Μονῆς καὶ δύνανται νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι. Ἐν τῇ Ἱ. Μ. Λειμῶνος τῇ 30 Σβρίου 1927.

Τὸ Ἡγλίον τῆς κατὰ τὴν Μητρόπολιν Κεφαλληνίας Δήμου Πυλαρέου Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπεραγ. Θεοτόκου Θεμάτων, διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν ἑπταετοῦς ἐνοικίας ἢ εἰς θέσιν Τιγάνια καὶ ἐντὸς τῆς κομποπόλεως Φισκάρδου εὐρισκόμενος ἀγρὸς, ἐνεργηθῆσομένη ἐν Φισκάρδῳ κατὰ τὴν 30 τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ἀπὸ τῆς 10 π. μ. ὥρας μεχρι τῆς 12 μεσημβρινῆς ὑπὸ τοὺς ὄρους τῆς διακηρύξεως τῆς τοιχοκολληθείσης ἐν Φισκάρδῳ ἀντίγραφο δὲ τῆς ὁποίας εὐρίσκουσιν οἱ βουλούμενοι παρὰ τοῦ ἐκείσε Μετοχίφ αὐτῆς.

Τύποις «Φοῖνικος» ὁδὸς Σταδίου 38 — Ἀθήναι